

Bolygók

Szaturnusz 1993

Észlelő	Észlelés	Műszer
Czigány Szabolcs (Siklós)	1 C,I	5 L
Gyenizse Péter (Komló)	2 I,C	15,2 T
Hajdu Attila (Héhalom)	1 I	8,6 L
Iskum József (Budapest)	1	8 L
Mizsér Csaba (Budapest)	4 I,C	7 L
Papp Sándor (Kecskemét)	1 I,C	24,4 T
Ponikli Péter (Szokolya)	1	20 T
Presits Péter (Budapest)	1	15,5 T
Vicián Zoltán (Héhalom)	7 I,C	30,5 T
Vincze Iván (Pécs)	1 I	15 MC

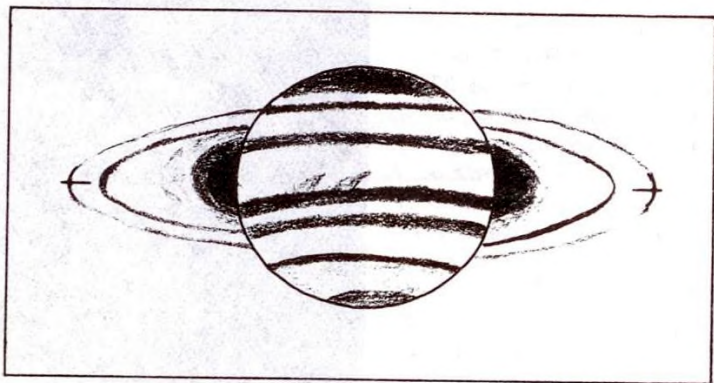
Rövidítések: I= intenzitásbecslés, C= színbecslés, T= Newton-reflektor, L= refraktor, MC= Makszutow-Cassegrain-távcső.

A múlt év márciusának közepén vette kezdetét a Szaturnusz 1993/94-es láthatósága. Az óriásbolygó már csak alig több mint 10 fokkal helyezkedett el az égi egyenlítő alatt. Az egyre kedvezőbb megfigyelhetőséget azonban csak viszonylag kevesen használták ki. Az első megfigyelés május 19-én készült. Czigány Szabolcs és Gyenizse Péter 50/540-es refraktorral figyelte meg a bolygót. A kis nagyítás miatt aránylag kevés alakzat látszott. Egyetlen részletként az északi fősáv, a NEB mutatkozott. Megfigyelhető volt még a gyűrű árnyékvetése a korongon sötét, 2-es intenzitású sávként. A gyűrű részletek nélküli volt. A májusi hónapról nem érkezett több észlelés.

Júniusban is csak kettővel gyarapodott a megfigyelések száma. Közepes műszereket használva Hajdu és Mizsér figyelte meg a gyűrűs bolygót a koranyári hónapban. Míg Hajdu június 25-én a NEB-et a poláris vidékhez kapcsolódva észlelte, addig Mizsér egy héttel korábban különválva látta, tehát megfigyelhető volt az NTrZ is. A Mizsér-rajz már feltünteti a Cassini-rést is a gyűrű anzáiban. Sajnos a két megfigyelő intenzitásbecslései meglehetősen ellentmondóak.

A következő két hónapról már valamivel teljesebb a kép a megfigyelések megnövekedett mennyisége miatt. Vicián július 17-éről igen részletgazdag rajzzal szolgált. A megfigyelés során feljegyezte a NEB kettősségét, valamint — első alkalommal a láthatóság során — ábrázolta az SH G/R-et, egy hónappal a bolygó opozíciója előtt, amikor is az árnyéka éppen a bolygókorong mögött helyezkedik majd el, így egy rövid időszakra láthatatlanná válik számunkra. Ezen túlmenően egy ritkán megfigyelhető struktúra, nevezetesen a C-gyűrű is megjelent. A Fátyol-gyűrűt ezenkívül még négy rajzon lehet azonosítani, ezek az észlelések szintén Vicián nevéhez fűződnek. Megfigyelései alapján a B-gyűrű külső fele, tehát a Cassini-résen kívül eső-része mindig valamivel árnyaltabb volt, mint a bolygó felé eső. Előbbi 6-os,

de gyakrabban 7-es, utóbbi 8-as intenzitású volt. Ezenkívül Gyenizse október 30-i megfigyelése utal a Fátyol-gyűrű jelenlétére. A gyűrű az A-gyűrű árnyaltabb belső szegélyeként jelentkezett elválasztatlanul a fényesebb külső társától. Az A-gyűrű általában a B külső feléhez hasonló megjelenésű volt. 28-i megfigyelésekor Vicián két kivételést látott, melyek a NEB-ből az EZ felé nyúltak. Ugyanekkor megfigyelőnk az NTB-t is azonosította az NTeZ 5,5-ös intenzitású szegélyeként. Maga az NTeZ 6-os, a sávtól D-re elhelyezkedő NTrZ pedig 7-es intenzitású zóna volt. Ez a 6 és 7 körüli érték jellemezte általában a láthatóság során az északi régiót. Ezen a napon a déli félteke is mutatott némi rétegzettséget. A Cassini-rés a gyűrű teljes kerülete mentén látszott.

1993.08.14. 00:05–00:30 UT, 260/1415 refl., 301x (Vicián Zoltán)

Az augusztus 19-én bekövetkező szembenállás után utoljára Papp Sándor látta az SH G/R-t július 28-án. Az első rajz az oppozíciót követően — amely az árnyék megjelenéséről tanúskodik — szeptember 2-án készült (Vicián). Bár együttállása 1994 elejére esett, így még egy ideig látható volt a bolygó, a láthatóság utolsó beérkezett megfigyelése november 1-jén készült. A szeptember–novemberi időszak során nem változott a bolygókorong megjelenése (Gyenizse, Iskum, Mizsér, Ponikli, Vicián).

A holdak észleltsége még mindig alacsony. A Meteor csillagászati évkönyv alapján a bolygó négy legfényesebb kísérőjét azonosíthatjuk. Általában ezt a négyet, nevezetesen a Titánt, a Rheát, a Dionét és a Thetist jegyezték fel a megfigyelők (Papp, Presits, Vicián). Talán többről is érkezne megfigyelés — például a Iapetusról —, ha lenne táblázat azonosításukhoz és térkép, mely a bolygó csillagkörnyezetét is mutatja. Papp Sándor a Rheát 10,0, a Thetyst 11,5 magnitúdónak becsülte július 28-án.

VINCZE IVÁN

VENNÉK léptetőmotort fordulatszám-szabályozóval ellátva. 6723 Pálffy Balázs, Szeged, Piroska tér 3/c. Tel.: (62) 311-642

ELADÓ egy komplett mechanika 20–25 cm-es távcsőhöz, mindkét tengelyen finommozgatás. **VENNÉK** jó állapotú Zenit vagy Praktica gépet. Varga Balázs, 9330 Kapuvár, Földvári u. 5.

A Nagy Üstököskarambol — bolygóészlelők találkozója

Július közepén — reményeink szerint — amatőr eszközökkel is megfigyelhetők lesznek a Jupiter légkörében azok a zavarok, melyeket a P/Shoemaker-Levy 9 (1993e) üstökös darabjainak becsapódásai keltenek. A ritka esemény megfigyelésére nemzetközi észlelőhálózat szerveződik, melybe hazánk is bekapcsolódik. A téma áttekintésére és az észlelők megfelelő felkészítésére az MCSE találkozót szervez május 27–29. között, melynek helyszíne a kaposvári TIT Uránia Csillagvizsgáló.

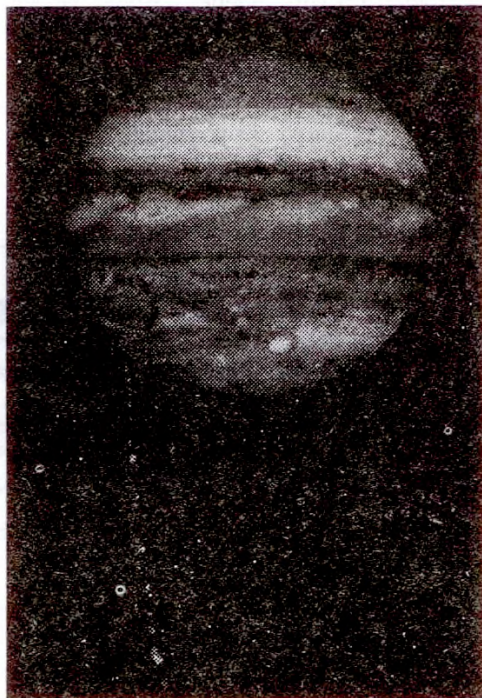
Az alábbi előadásokat tervezzük: *A Nagy Üstököskarambol, A Naprendszer geológiája, A bolygók észlelése, Földsúroló kisbolygók, A Naprendszer végvidékein, A Clementine-1 hold- és kisbolygószonda első eredményei* stb. Előadónk a Meteor rovatvezetői és a téma hazai szakértői. Esténként észlelési gyakorlatokat végzünk a csillagvizsgáló és az MCSE távcsöveivel ill. hozott műszerekkel.

Elszállásolás saját sátorban, a csillagvizsgáló udvarán. Odautazásáról, ellátásáról mindenki maga gondoskodik. (A találkozó során az MCSE üzemelteti az „Asztrobüfét”, továbbá csillagászati bolhapiacot is szervez.) Az észlelőhétvége jellegű találkozó részvételi díja éjszakánként MCSE-tagoknak 100 Ft, nem tagoknak 200 Ft, mely összeg a helyszínen befizethető.

A kaposvári TIT Uránia Csillagvizsgáló címe: 7400 Kaposvár, Egyenesi út 86. (A Szenna felé vezető út mellett, a város határában.) Megközelíthető a vasútállomás mellől induló helyi buszjáratral. A csillagvizsgálóban a koradélutáni óráktól várjuk amatőrcsillagász barátainkat!

A találkozó programjában szerepel a megemlékezés Szentmártoni Béláról, a magyar amatőrcsillagászat kiemelkedő alakjáról. Felkeressük egykori kaposvári lakhelyét, a hencsei temetőben pedig elhelyezzük az emlékezés virágait.

Jelentkezni az MCSE postacímén (1461 Budapest, Pf. 219.) lehet, május 15-ig. Szeretettel várjuk tagtársainkat!

Fantáziakép a „Nagy Üstököskarambolról”. A P/Shoemaker-Levy 9 (1993e) darabjai a Jupiter tőlünk nem látható oldalán fognak becsapódni, azonban a robbanások keltette légköri zavarok minden bizonnyal észlelhetők lesznek.